4

volume

MATERIALS

OF XVII INTERNATIONAL
RESEARCH AND PRACTICE CONFERENCE

SCIENCE AND CIVILIZATION - 2021

30 January -07 February , 2021

Volume 4

Science and Education Ltd
Sheffield
UK

2021

SCIENCE AND EDUCATION LTD
Registered in ENGLAND & WALES Registered Number: 08878342
OFFICE 1, VELOCITY TOWER, 10 ST. MARY'S GATE,
SHEFFIELD, S YORKSHIRE, ENGLAND, S1 4LR

Materials of the XVII International scientific and practical Conference
Science and civilization - 2021 , 30 January -07 February , 2021: Sheffield.
Science and education LTD -112 p.

Date signed for printing 24.01.2021
For students, research workers.
Price 3 euro

ISSN 2312-2773

© Authors , 2021
© SCIENCE AND EDUCATION LTD, 2021

PEDAGOGICAL SCIENCES

Магистр, старший преподаватель Казахбаева Г.И.
Казахский Национальный педагогический университет имени Абая,
Республика Казахстан, г.Алматы

ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕКТРОННЫХ УЧЕБНИКОВ

На современном этапе одним из наиболее популярных компьютерных средств обучения стали электронные учебники, позволяющие реализовать функции обучения, самообучения, демонстрации изучаемого материала, тренировки в применении изученного материала, контроля и самоконтроля, систематизации усвоенных знаний и являющиеся таким образом многоцелевым средством обучения.

Так, по мнению Н.И.Пака, создание и организация учебных курсов с использованием электронных обучающих средств, в особенности на базе интернет - технологий, представляет непростую технологическую и методическую задачу. При этом большие трудозатраты по разработке электронных обучающих средств зачастую не компенсируются их эффективностью по причине их быстрого устаревания. Тем не менее, индустрия компьютерных учебно-методических материалов расширяется в силу их востребованности и социальной значимости [1].

По определению Л.Х. Зайнутдиновой: «Электронный учебник – это обучающая программа комплексного назначения, обеспечивающая непрерывность и полноту дидактического процесса обучения, предоставляющая теоретический материал, обеспечивающая тренировочную учебную деятельность и контроль уровня знаний, а также информационно-поисковую функцию, математическое и имитационное моделирование с компьютерной визуализацией и сервисные функции при условии интерактивной обратной связи» [2].

Электронный учебник - является инструментом обучения и познания, его структура и содержание зависит от целей его использования. Он и репетитор, тренажер и самоучитель. Особую значимость он приобретает при использовании в телекоммуникационных системах.

Многие педагоги склонны ожидать повышения интенсификации учебного процесса за счет применения электронных учебников, которые могут влиять на: повышение целенаправленности; усиление мотивации; повышение

box contains documents concerning the Kazakh people of the XV-XVI centuries, and the relationship between the two countries.

As for the question, in what year did Kasym Khan die? Kadyrgali Zhalayri, wrote that Kasym Khan died at the age of 76 and was buried in the cemetery of the Golden Horde khans in Saraishyk, where a high dome was erected over his grave. According to Muhammad Khaidar Dulati, Kasim Khan died in 1518, and according to the historian Tahir Muhammad, he died in 1523-24. Referring to the information of B. Karibayev, A. Isin [7] compared historical data and clarified that Kasym Khan died in the winter of 1521.

In general, in the first quarter of the XVI century, the Kazakh khanate in the course of political relations with the Shaibani dynasty attached special vital importance to the Kazakh khanate. This situation has a direct impact on the strengthening of the khanate.

Until the first quarter of the XVI century, the Kazakh khanate won the first stage of the struggle for Syr[8]. This victory was the first successful step in uniting the ethnic territory of the Kazakh tribes and created conditions for regional integration into the final Kazakh khanate.

References:

1. Materials on the history of the Kazakh khanates of the XV-XVIII centuries. (Extracts from Persian and Turkic writings). Compiled By: S. K. Ibragimov, N. N. Mingulov, K. A. Pishchulina, V. P. Yudin. - Alma-Ata, 1969.
2. Sultanov T.I. Raised on a white cat. Descendants of Genghis Khan. - Almaty: Dyke Press, 2001.
3. Abuseitova M. Kh. Kazakhstan and Central Asia in the XV-XVII centuries: History. Politics. Diplomacy. - Almaty, 1998. - 129 p.
4. By Dr. Mohommad Aslam. The uzbeks. //The Ruling dynasties of Central Asia Area Study Centre University of Peshawar. – 1988. – 227-236 p.
5. Atygaev N. Participation of Kazakhs in the struggle of Uzbeks with the Safavid state in the first half of the XVII century. // Otechestvennaya istori. - 2002. №2. - 62 p.
6. Zhappasov Zh. E. History of Kazakh-Russian relations of the XVI-XVIII centuries-Almaty: Kazakh University Press, 2011. - 147 p.
7. Isin A. Materials of the Embassy order of the Russian state on the Kazakh khanate of the XVII-early XVII centuries. // Questions of historiography and source studies of Kazakhstan. - Alma-Ata: Nauka, 1988. - 165 p.
8. Pishchulina K. A. Prisyrdarin cities and their significance in the history of the Kazakh khanates in the XV-XVII centuries. // Kazakhstan in the XV-XVIII centuries. - Almaty, 1969.

CONTENTS

PEDAGOGICAL SCIENCES

Казахбаева Г.И. ОРГАНИЗАЦИЯ УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА С ИСПОЛЬЗОВАНИЕМ ЭЛЕКТРОННЫХ УЧЕБНИКОВ 3
Zhuldyz Tentekbayeva, Rymgul Babzhanova DISTANCE LEARNING TECHNOLOGIES FOR TEACHING FOREIGN LANGUAGE 7
Problems of training of specialists
Бисембаева Ж.К. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ УАҚЫТ ТУРАЛЫ ТҮСІНІКТЕРІН ДАМЫТУДА ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫНДАРДЫ ҚОЛДАНУ 9
Бекбаева А.К. РАБОТА С ДОШКОЛЬНИКАМИ В ОБЛАСТИ ИЗОБРАЗИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ, НЕТРАДИЦИОННЫЕ ТЕХНИКИ РИСОВАНИЯ В РАБОТЕ С ДЕТЬМИ 12
Аутова Ж.А. НРАВСТВЕННОЕ ВОСПИТАНИЕ МЛАДШИХ ДОШКОЛЬНИКОВ ЧЕРЕЗ ЛЮБОВЬ К СЕМЬЕ И РОДИНЕ 15
Ермашова К. М. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ЖАСТАҒЫ БАЛАЛАРДЫҢ ТАНЫМДЫҚ ҚАБІЛЕТІН МУЛЬТИМЕДИЯЛЫҚ ОЙЫНДАР АРҚЫЛЫ, СӨЙЛЕУ ТІЛІН МАҚАЛ-МӘТЕЛДЕР АРҚЫЛЫ ДАМЫТУ 18
Працюк В. Г. ДИСТАНЦИОННОЕ ОБУЧЕНИЕ, ПРОБЛЕМЫ, ПЕРСПЕКТИВЫ 21
Dzhumanova L.S., Suleimenova U. E. MULTICULTURALISM OF KAZAKHSTAN IS A PROGRESSIVE FACTOR IN THE DEVELOPMENT OF SOCIETY 24
Methodical bases of the educational process
Belgibayeva G.K., Zhumkenova A. METHODS FOR THE FORMATION OF SAFE BEHAVIOR IN PRESCHOOL CHILDREN 28
Жалбирова Б.Ж., Армия С.К. МЕКТЕПКЕ ДЕЙІНГІ ТӘРБИЕЛЕУ МЕН ОҚЫТУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ ЖОЛДАРЫ 32
Алибаев С., Абдрахманов М. БАЛА ТӘРБИЕСІНДЕГІ ОТБАСЫНЫҢ РӨЛІ 37
Strategic directions of reforming the education system
Шрымбаев А.А., Тунгатарова А.Т. ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІНІҢ ТЕЗАУРУСТЫ ӘДІСНАМАСЫ 45
Modern methods of teaching
Мухаметжарова С. М. РАЗВИВАЮЩИЙ ПОТЕНЦИАЛ ПОИСКОВО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДЕТЕЙ В ДЕТСКОМ САДУ 48
Утепбергенова Ж. А. МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІГІ 51
Абылай Н.Д., Алибиев Д.Б. ПАНДЕМИЯ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАННЫҢ БІЛІМ БЕРУ ЖҮЙЕСІ 54

деятельности дети получают возможность удовлетворить присущую им любознательность (почему, как, зачем, а что будет, если), почувствовать себя учеными, исследователями, первооткрывателями. Очень важно в процессе работы задействовать все органы чувств (не только видеть и слышать, но и нюхать, трогать, и даже пробовать на вкус (если это возможно и безопасно)). Например, вода бывает сладкая и соленая. В процессе организации опытно-экспериментальной деятельности предполагается решение следующих задач: включение детей в мыслительные, моделирующие и преобразующие действия; формирование способности видеть многообразие мира в системе взаимосвязей; обогащение наглядных средств (эталонов, символов, условных заместителей); расширение перспектив развития поисково-познавательной деятельности, поддержание у детей инициативы, сообразительности, пытливости, критичности, самостоятельности. Алгоритм организации детского экспериментирования сформировался следующим образом: ребенок выделяет и ставит проблему, которую необходимо решить; предлагает различные варианты ее решения; проверяет эти возможные решения, исходя из данных; делает выводы. Количественные данные позволят проследить эффективность работы, отследить детский результат и спланировать свою дальнейшую работу. В заключении хочется еще раз подчеркнуть, что в детском саду не должно быть четкой границы между обыденной жизнью и экспериментированием, ведь экспериментирование не самоцель, а только способ ознакомления детей с миром, в котором им предстоит жить!

Утепбергенова Жанат Абатовна
"Балдәурен"бөбекжай-балабақшасы,тәрбиеші
Қазақстан Республикасы, Қызылорда облысы, Қазалы ауданы

МЕКТЕП ЖАСЫНА ДЕЙІНГІ БАЛАЛАРДЫҢ ШЫҒАРМАШЫЛЫҒЫН ДАМЫТУДЫҢ МАҢЫЗЫ МЕН ЕРЕКШЕЛІГІ

Мектепке дейінгі балалардың шығармашылығын қалыптастару қазіргі таңда ең өзекті мәселелердің бірі болып отыр. Ғалым-педагогтар мектеп жасына дейінгі балалардың бейнелеу қабілетінің дамуын жан-жақты әлі де қарастыруды қажет етеді деген пікірлер айтуда. Бала мектепке келгенде қабылдау, ойлау және есте сақтау қабілеті жоғары дәрежеде болуы тиіс. Сондықтан балаға мектепке дейін бейнелеу қабілетін дамыту маңызды. Осы жасқа лайықты ойлау, есте сақтау қабілеті мен ақыл-ой және ересек адамның парасатты қамқорлығынсыз баланың талабы толығымен ашылмай қалуы мүмкін. Мектепке дейінгі балалық шақта есте сақтау, бейнелеу қабілеті біршама дербестікке ие болады. Мектепке дейінгі балалардың есте сақтау, бейнелеу қабілетіне тән заңдылықтар да қазіргі таңда зерттелінуде. Мектеп жасына дейінгі балалардың бейнелеу қабілетінің рөлі, ойлау процесіне қарағанда маңызды болмаса онан кем емес. Балабақшада шығармашылықпен шұғылдану болмысты танудың тиімді құралы болып табылады және сонымен бірге көзбен көріп қабылдау, қиялдау,кеңістікті елестете білу, есте сақтау, сезім және басқа психикалық процестердің дамуы мен қалыптасуына жәрдемдеседі.Шығармашылық білім беру саласында баланың әлемге деген эстетикалық қатынасы мен ұлттық, классикалық және заманауи көркем құралдарының дамуымен бірге қалыптасуы қарастырылады.Балалар шығармашылығы мен әрекеттерін біріктіру арқылы балалардың көркемдік қабілеттерін қалыптастырады. Қазіргі таңда балалардың шығармашылыққа баулуда дәстүрден тыс тәсіл-тәсілдермен бірге бейнелеу құралдарының да көптеген түрлері пайдаланылады. Солардың біразына тоқтала кетейік:

Құм терапиясы арқылы балалардың шығармашылығын дамыту

Бала өзін жайлы, қорғалған күйде сезініп, шығармашылық белсенділік танытатын табиғи стимулдық орта қалыптастырады және танымдық, психикалық процестерді дамытады ол түйсік (форманы, түсті, тұтас түйсік), есті, зейінді, қиялды, кеңістік түсінікті, тактильді-кинестетикалық сезімділік пен қолдардың ұсақ моторикасын дамиды. Құм терапиясы балаларға өте пайдалы. Құммен сурет салуды қазір көп жерде қолданып жатыр. Қазіргі заманда білім беру парадигмасы өзгерді. Құмның бала ағзасына тигізер әсері мол деседі. Балалардың ұсақ қол моторикасын дамытып, балалардың психикасын реттейді. Саусаққа тиген құм түйіршіктері әрбір ұйықтап жатқан клеткаларды оятады, жүйкесін тыныштандырады. Құмның психиканың жағымсыз қуатын жоқ қылатын сезімталдық жай күйді реттейтін қасиеті бар. Құм балаларға магнит сияқты әсер етеді. Құм суды сіңіру қасиетіне ие. Осыған орай мамандар құм барлық ауыр психологиялық энергияны сіңіріп, адамның энергетикасын тазалап, эмоционалдық күйді орнықтырады.

Кенетикалық құм. Кенетикалық құм қазіргі таңда балалардың сүйіп ойнайтын ойыншықтарының біріне айналды. Ол балалардың ойлау қабілетін дамытады. Зейінін арттырады. Сонымен қатар, балалардың жүйке жүйесін тыныштандыруға пайдасы өте көп. Балалардың шығармашылығын дамытуда кенетикалық құмды пайдалану үлкен сұранысқа ие, бала өз бетімен ойнап, әр түрлі мүсіндерді сала алады.

«палитра - саусақтар» саусақпен сурет салу.Қол астында қылқалам жоқ па? Ештеңе етпейді. Бір саусағымызды көк бояуға батырамыз, келесісін сары бояуға, үшіншісін қызыл бояуға маламыз. Палитрадан несі кем!... Бұл барлық жастағы балаларға ұнайтын қарапайым да оңай әдіс. Олар үлкен ынтамен салады. Саусақпен сурет салу бірнеше кезеңнен тұрады. Балалар әуелі бір саусақпен, сосын бірнеше саусақпен сурет салып үйренеді. Біз көбелектерді, балықтарды, көгалды нүктелер, ирек сызықтармен безендіріп үйренеміз. Келесі кезеңде балалар бояуларды араластыруды үйренеді. Әр саусағын әртүрлі бояуға батырып бір түстің үстіне келесі түсті жағады. Түстерді араластыру нәтижесінде

балалар өздеріне қажет түсті табады. Естиярлар тобында қарапайым бейнелерді бояудан бастап, мектепке дайындық тобында «саусақпен бояу» техникасын жете меңгерген балалар сурет тақырыбын өздері таңдап, оны нұқу, жағу, бояуларды араластыру әдістерімен ұтымды безендіре алады. Ертегілерге салынған сюжеттерді де балалар өте сәтті бояды. Келесі техника - ***«Алақанмен»*** сурет салу. Бұл әдіс кішкентайлар тобындағы балаларға өте ұнайды. Себебі балалар бояуды көріп қана қоймайды, оны сезінеді. Балалармен жұмыс жүргізуде пайдаланылатын келесі әдіс – ***сызықтармен (штрихтармен)*** сурет салу. Сызықтардың көмегімен заттың сапасы, оның қасиеті, туралы біліп, суреттегі бейнені, оның қоршаған ортаға қатысын ашуға болады. Сонымен бірге сызықтармен сурет салу, саусақтардың бұлшық еттерін дамытып, қолды жазуға жаттықтырады. Ересектер топтарындағы балалар «балапан», «кірпі»тақырыптарына сурет сала алады. Бұл суреттер қарапайым да мәнерлі, бейненің ерекшелігін әртүрлі сызықтар және сызықтарды әртүрлі қалыпта жүргізу арқылы беріледі. Сызықпен сурет салу үшін балаа\лар бос уақыттарында көп жаттығулары керек. Бейненің мазмұнын ашу сызықты пайдалана білуді қажет етеді.Сонымен бірге ***дымқыл қағазға*** сурет салу әдісі де өте қызық. Бұл әдіс ересектер тобындағы балалармен жұмыс жүргізуде пайдаланылады. Гуашьпен бояғаннан гөрі акварельмен бояу күрделірек, бірақ қызық. Акварельмен тек ақ параққа сурет салуға болады. Бояуға су көбірек араластырылса бояу түсі тұнықтана түседі. Әсіресе балаларға тымық және желді күнгі теңізді салу өте ұнайды. Алуан түрлі әдістердің балалардың жұмыстарының мазмұнын ашуға өз септігін тигізетінін атап айтпай болмайды. Олардың орындалу барысының өзі балаларға үлкен қанағаттанғандық әкеледі. Әр қимыл сәтті шыққан сайын бала өз жеңісінің жемісін өзгелерге көрсету үшін оны сан рет қайталап көрсетуден жалықпайды. Мектеп жасына дейінгі оқыту қызметінде балалардың шығармашылығын дамыту жұмыстарында жаңа технологияларды тиімді қолданып, балалардың шығармашылық қабілетін одан әрі жетілдіру керек деп ойлаймын.

ҰЛЫ ДАЛА ҰСТАЗЫ

ISSN: 2663-2543

UDU

INTERNATIONAL SCIENTIFIC-EDUCATIONAL JOURNAL

№07 (JULY) 2021

«ҮЗДІК ПЕДАГОГ - ЗЕРТТЕУШІЛЕР - 2020/2021» ҒЫЛЫМИ - ШЫҒАРМАШЫЛЫҚ КОНКУРСЫНА ЕНГЕН МАҚАЛАЛАР

СТАТЬИ РЕСПУБЛИКАНСКОГО НАУЧНО - ТВОРЧЕСКОГО КОНКУРСА «ЛУЧШИЕ ПЕДАГОГИ - ИССЛЕДОВАТЕЛИ - 2020/2021»

ARTICLES OF THE REPULICAN SCIENTIFIC AND CREATIVE COMPETITION «THE BEST TEACHERS - RESEARCHERS 2020/2021»

МАЗМҰНЫ

Айгуль Баймишева,

С. Сарғасқаевтың «Тәмпіш қара» повесі

Әдеппен сөйлеп әдеттен (2-сағат) 5

Жадырасын Шакмуратова, Гульнар Жолдасова,

Жасай бер, Ана тілім, бал тілім! 10

Гулфайруз Танбаева,

География ғылымының дамуы 11

Зиннат Ильгелдина,

«География» пәнінен 4-тоқсанға арналған жиынтық бағалаудың тапсырмалары 14

Кульпаш Жакенова,

Краткая история и виды орнамента.

Казахские национальные орнаменты (виды, стилизация и мотивы) 17

Ақгүл Жухан,

Оқу үдерісінде критериалды бағалау жүйесінің тиімділігі 22

Айжан Амитова,

Сәнді қолданбалы өнері

Гүл шоғыры

"Күміс лалагүлі" 24

ЖАДЫРАСЫН ШАКМУРАТОВА, ГУЛЬНАР ЖОЛДАСОВА,
№15 «Балдәурен» бөбекжай-балабақшасының тәрбиешілері
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Ғани Мұратбаев ауылы

ЖАСАЙ БЕР, АНА ТІЛІМ, БАЛ ТІЛІМ!

-Армысыздар, құрметті қонақтар, апайлар! Қазақстан Республикасы халық- тарының тілдер к… арналған **«Жасай бер, Ана тілім, бал тілім!»** атты ертеңгілігімізге қош келдіңіздер!
Тіл - ұлттың жаны, халықтығының асыл белгісі, намысы, тыныс тіршілігінің көзі, Ата Заң… қорғалатын еркіндігінің үні.
-Ертеңгілігімізді Қазақстан Республикасының Әнұранымен бастауға рұқсат етіңіздер. **(Әнұран орындалады.)**

-Ертеңгілігімізге ауылымыздың әкімі Абай ағай, Қазалы ауданындағы «Қазақ тілі»қоғамы… төрайымы, тіл жанашыры Нұрбибі апайымыз келіп отыр, және де ауылымыздың №91 ме… директоры Айгүл, мәдениет үйінің меңгерушісі Фариза қатысып отыр, сөз сіздерге беріледі.

-Сіздердің құрметтеріңізге «Айгөлек» тобының биші бүлдіршіндерін ортаға шақырамыз!
(«Гүлдер» биі, қонақтарға гүл беру.)

-Ана тілі –әр адамның өз ұлтының жан дүниесімен мәдениетінен ғасырлар бойы жиған ру… азығынан нәр алатын кіндік тамыры. Біздің ана тіліміз-қазақ тілі!
1989 жылы қыркүйектің 22-і күні «Қазақстан Республикасындағы тілдер»
Заң қабылданып, қазақ тілі Қазақстан Республикасының мемлекеттік тіл мәртебесіне ие болды. К… 1993 жылы қаңтардың 28-і күні бұл статус Қазақстан Республикасының жаңа Конституциясы… тұрақталып,
Тіл туралы Заң 1997 жылы шілденің 11-күні жаңа «Қазақстан Республикасындағы Тілдер туралы» З… қабылданды.

Елбасымыз Н. Ә. Назарбаев **«Қазақстанның болашағы - қазақ тілінде. Ана тілі біріміздің анам… өйткені ол ұлтымыздың анасы»** дегендей, Ана тіліміздің мәртебесі асқақтай берсін, тек биікте… көрініп өркендей берсін деп тілейміз!

Ендеше, мерекеге арналған бағдарламамызды бастаймыз!

-Ортаға «Айгөлек» тобының бүлдіршіндерін шақырамыз. Тәрбиешілері Исаева Акжанай, Қожаб… Тұрсынкүл.

(«Балапан» әні орындайды.)

-Тіл- ұлттың тарихи жетістігі. Әр тіл өз бойында ұлт тарихын, өнерін сақтайды, дей отыра айтыс өн… көрсетуге Баймұрат және Балнұр қызымызды шақырамыз. **(Айтыс орындалады.)**
-Ән көңілдің ажары, Құлақтан кіріп бойды алған, Әсем әнмен тербейтін қауымды, ортаға «Балапан… кіші тобының бүлдіршіндерін шақырамыз. Тәрбиешісі Қалиева Нұргүл.
(«Ана тілін сүйеміз» әнін орындайды.)
-Тәрбие басы – тіл дейді. Қазақтың мақал-мәтеліне бай салт-дәстүрінен көріністі тамашалаңыз…
(Көрініс көрсетіледі.)
-Отан отбасынан басталады, Отбасының бірлігі әйелде дегендей
«Әйел бақыты » әнімен Ешниязова Мөлдір. Бейне көрінісіне назар аударыңыздар!

Ертеңгілігімізді әрі қарай «Қарлығаш »ортаңғы тобының бүлдіршіндерінің өнерлері… жалғастырамыз.

-Тақпақтары айтылады.
- «Ана тілім» әні

-Тілсіз бидің құдіреті шексіз. Би өнері де атадан - балаға жалғасқан ұлт қазынасы. Биші ұл, қыздарымызды шақырамыз.

(Домбыра биі.)

-Ортаға ән жетекшіміз Жаманқара Гүлнар апайды шақырайын, әзірлеп келген сұрақтары бар екен.

(Сұрақ- жауап.)

-Туған тілім, тас бұлақтың тұнығы да сенде,
Туған тілім, ана сүтінің жұғымы да сенде,
Туған тілім, райхан гүлдің жұпары да сенде,
Туған тілім, қыран құстың жанары да сенде, -дей келе ортамызға сұлу қыздарымыздан құралған «Шашу»тобымызды шақырамыз!

(Ән)

-Аспанымыз ашық, заманымыз тыныш, тіл мәртебесі биік болсын, көк туымыз желбірей берсін! «Тәуелсіз ел ұланы!» әнімен ұл, қыздарымыздың әнін тыңдаңыздар!

-Тіл мерекесінде өнер көрсетпесем маған сын. Мен ақиық ақын Мұқағали Мақатаевтың «Үш бақытым өлеңін мәнерлеп оқып берейін. **(орындалады)**

- Тыңдағандарыңызға рахмет. Осыменен тіл мерекесіне арналған ертеңгілігіміз де өз мәресіне жетті. Қорытындылау сөзді балабақша меңгерушісі Әйтбембет Эльмира апайға береміз!!!

ГУЛФАЙРУЗ ТАНБАЕВА,
№ 9 орта мектептің география пәні мұғалімі
Атырау облысы, Қызылқоға ауданы, Сағыз селосы

ГЕОГРАФИЯ ҒЫЛЫМЫНЫҢ ДАМУЫ

Оқу мақсаттары	7.1.1.2 - саяхтшылардың мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап береді.
Сабақтың мақсаты	Барлық оқушылар: География ғылымын дамытуда саяхатшылар мен зерттеушілердің қосқан үлестерін сипаттайды және бағалайды.
	Оқушылардың басым бөлігі: География ғылымын дамытуда саяхатшылар мен зерттеушілердің қосқан үлестерін сипаттайды және бағалайды, картадан географиялық зерттеулердің нысанын табады.
	Кейбір оқушылар: Саяхатшылар мен географиялық ашылулар, Қазақстан аумағындағы зерттеулер туралы қосымша ақпаратт пайдаланады, жинақтайды, талдайды.
Бағалау критерийі	-Саяхатшылардың ғылымға қосқан үлесін талдайды -Қазақ Географиялық Қоғамының жұмысына баға береді
Тілдік мақсаттар	**Оқушылар:** Мәтінді оки отып, географияны дамытуда саяхатшылар мен зерттеушілердің қосқан үлестерін сипаттайды. Тақырыпқа сай бейнежазбаны тыңдай отырып, Қазақ Географиялық Қоғамының жұмысына баға береді. Негізгі ұғымдарды жазады. Мәтінді қолдана отырып, саяхатшылар мен зерттеушілердің география ғылымының дамуына қосқан үлесін сипаттап баға береді. **Негізгі ұғымдар мен тіркестер** Зерттеушілер, саяхатшылар, Географиялық қоғам **Сыныптағы диалог/жазылым үшін пайдалы тілдік бірліктер** География ғылымының дамуы кезеңдері, Ұлы географиялық ашылулар Қазақстандағы география ғылымының дамуы

№11 (94) 2021 жыл

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

ТАҒЫЛЫМ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БУХИНА АСЕМ АМАНГЕЛЬДИНОВНА

ҮЗДІК МАҚАЛА ЖЕҢІМПАЗЫ

АҚМОЛА ОБЛЫСЫ, СТЕПНОГОРСК ҚАЛАСЫ

МАЗМҰНЫ

Назым Адилмуратова,

Тарих пәнін оқытуда жаңа әдіс – тәсілдердің маңызы 28

Айгерим Кусанова,

География пәнін оқытуда инновациялық технологияларды пайдалану 29

Айжан Байғонова,

Мектеп жасындағы оқушылардың музыка сабағында шығармашылық дағдысын дамытудың теориялық негіздері 30

Акназ Байғонова,

Музыка сабағында оқушылардың қабілетін арттыру 32

Жанат Утепбергенова, Нургуль Калиева,

Ас атасы-нан 33

Гульмира Сундетова,

Итоговое тестирование за курс 9 класса 35

Кенжекүл Жұмабай,

Тарих пәнін оқытуда жаңа әдіс – тәсілдерді қолдану 41

Аяжан Наурызбаева,

Ауа қалай ластанады? 42

Ұлжан Исаева,

Природа зимой 45

Перизат Асылбекова,

И. А. Бунин «Листопад» 47

Айжан Өксікбаева,

Ақпараттық-коммуникациялық технологияны пайдалану арқылы оқушылардың қызығушылығын арттыру 50

Индира Айтимбетова,

Формативное оценивание как средство повышения мотивации учащихся к обучению . 51

батырлыққа тәрбиелеуі тиіс. Мектеп балаларды өнерді сүюге және түсінуіге, оларды шығармашылық белсенділікті, қиялды, көркем категориялармен ойлай білуге үйретуі тиіс, бұл оқушылардың адамгершілік ағартылуы болып табылады. Музыка сабағының мақсаты ең алдымен бастауыш сынып оқушыларына музыкалық өнерге деген қызығушылыққа, музыкалық ақпаратты білуге үйрету. Музыка пәнінің мұғалімі жұмысының көп мәдениеттілігімен сипатталады: балаларға музыка, оның түрлері мен жанрлары туралы қызықты ақпараттар жеткізу, әндерді оқыту және орындау бойынша сабақтарды жоғары кәсіби деңгейде жүргізу, аспапта әндерді, сондай-ақ музыкалық шығармаларды білікті орындау, теориялық білім беру, сыныптан тыс жұмыстардың түрлерін жүргізу. Педагог-музыканттың идеяларының, ойларының сезімдері мен ұмтылыстарының қорытылуы оның психикасының жай-күйін қалыптастырады, ол ой мен шығармашылық қызметтің нәтижесін болжайды. «Кез келген оқушы үшін «қуаныш, таңқаларлық» көзі болатындай жағдай жасауға болады». Оқудағы қуаныш, оқушының еңбегінің кез-келген түрі-қол жеткеннің санасынан. .. «Музыка – ойдың құдіретті көзі. Музыкалық тәрбиесіз толыққанды ақыл-ой дамуы мүмкін емес», В. А. Сухомлинский[5]. Бұдан шығатын ой, мұғалім әр оқушының өзіндік ерекшелігін, басқа оқушыларға ұқсамайтын қабілетін байқап, оны әрі қарай дамытуына жағдай жасау арқылы оқушының пәнге деген қызығушылығын, өз ынтасымен оқуға және қуанып, сабақтан ләззат алуына жетелеуі қажет. Сонымен бірге, мұғалім оқушыға жетістігін шынайы бағалау, ынталандырып отырса, музыка сабағына қызығушылықтары артады деп ойлаймыз. Музыка мұғалімі қызметінің басты мәні әрбір оқушыға оқу және сыныптан тыс жұмыста шығармашылық табыс жағдайын жасау болып табылады. Нәтижесінде мұның бәрі оқушылардың адамгершілік дамуына әсер етуде. Әр мұғалімнің шығармашылық зертханасы өзінше бірегей. Әр педагогтың қызметінде өзіндік іс-әрекеттері, қызықты олжалары, ой-өрістері болуы керек, музыка мұғалімі оқушыларды музыка сабағына қызығушылығын қалыптастыру үшін мына төмендегі шарттарды терең меңгеруі тиіс: -музыкаға деген шынайы қызығушылық, оқушымен тікелей қарым-қатынас; -аспапта жоғары деңгейде меңгеру; -есту қабілетінің жоғарлығы; -музыка сапасы мен оның орындаушысына саналы көзқарас; -оқушыларға қызықты материалдарды ұсыну; -музыкалық қабілеттердің өсуін қадағалау; -музыкалық импровизация жасау; -өнердің басқа түрлеріне қызығушылық және т. б. Осы жоғарыда көрсетілген іс-әрекеттерді музыка мұғалімі тиімді қолданса, бастауыш сынып оқушыларының музыкалық қызығушылық қабілеттері арта түсері сөзсіз. Қорытындылай келе, музыка сабағында оқытудың дәстүрлі және жаңа тәсілдерін, әдістерін, формаларын үйлестіру бастауыш сыныптарында ерекше тыныштық, сенім, қызығушылығы мен шығармашылық атмосферасын қалыптастыра отырып, оқушыларды дамыту мен тәрбиелеу міндеттерін шешуге мүмкіндік береді. Қызығушылық музыкалық және эстетикалық сананың негізгі компоненті, музыкаға субъективті эстетикалық қатынас және оның негізгі эмоционалдық және интеллектуалдық көріністері болып табылады.

ЖАНАТ УТЕПБЕРГЕНОВА, НУРГУЛЬ КАЛИЕВА,
№15 «Балдәурен» бөбекжай-балабақшасының тәрбиешілері
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Ғани Мұратбаев ауылы

АС АТАСЫ-НАН

Мақсаты: Балаларға ас атасы нан екендігін, нанның адам өміріндегі ең маңызды ас екендігін, оның оңай жолмен келмейтіндігін айтып ұғындыру. Нанның қалай дастарханға келетінін айтып, оған көптеген адамдар еңбек ететіндігін түсіндіру. Нанды қастерлеуге, ысырап етпеуге, адам еңбегін бағалай білуге, еңбек етуге тәрбиелеу.
Сөздік жұмыс: Диірмен, наубайхана, комбайн, дихан, масақ;
Көрнекіліктер: Нан, бидай дәні, бидай масағы, ұн, суреттер, слайдтар, интер/ті тақта;
Әдіс-тәсілі: Түсіндіру, көрсету, сұрақ-жауап, әңгімелесу, «Тәй-тәй»технологиясы;
Интеграция: Мүсіндеу, Сөйлеуді дамыту, Құрастыру;
Билингвизм: ұн-мука, нан-хлеб;

Оқу-қызмет кезеңдері	Тәрбиешінің іс-әрекеті	Балалардың іс-әрекеті
Мотивациялық-қозғаушылық	-Шаттық шеңбері Үлкенге де сіз, кішіге де сіз. Баршаңызды құрметтеп, бас иеміз біз. Армысың күн анамыз Бүгін бәріміз қуанамыз. Дастарқанында әр үйдің Болсын құрметті нанымыз.	Балалар шаттық шеңберін жасайды.

Ұйымдас-тыру-шылық-ізденістік	-Балалар мен сендерге жұмбақ жасырайын: 1. Беттескен қос табақ Ортасында бас табақ. Көзбен шокқа ораса Дәм түседі тамаша. 2. Ұзын мұртты сарылар Қойнында дәні бар. -Дұрыс балалар, нан мен бидайды не байланыстырады? Олай болса, бүгінгі оқу-қызметіміздің тақырыбы **«Ас атасы-нан»**деп аталады. -Ендеше назар аударып тыңдаңыздар. (Интерактивті тақтадан слайдтар арқылы, бейнежазбалар арқылы тақырыпты ашып түсіндіру) Сұрақ-жауап: -Балалар нандастарканға оңай жолмен келеме екен? -Нанның келу жолында қандай мамандар қызмет атқарады? **Ғажайып сәт:** Топқа аспазшы апай келеді. Нанның жасалу жолын көрсетеді. **Орталықтармен жұмыс:** Шығармашылық орталығы: Ермексаздан бауырсақты жасау. Әдебиет орталығы: Бауырсақ ертегісін саусақ театры арқылы сахналау. Құрылыс орталығы: Трактор құрастыру. **Сергіту сәті:** Жайқалады ақ бидай Басын иіп аққудай Трактор мен комбайн, Жүргізуге мен дайын. Музыка ырғағымен біз дәнбіз, диқан жерге дән екті, Сіркіреп жаңбыр жауды. Жер бетіне көгеріп масақ шыға бастады Жайлап самал жел есті, бидай жайқалды. -Балаларды екінші рет қалаған орталықтарына барып жұмыс жасату;	-таба нан -бидай масағы -балалар жауабы. -Балалар түсінеді. -Балалар жауабы. -Түсінеді. -Балалар орталықтармен жұмыс жүргізеді. -Балалар жатады, -қолдарын шапалақтайды -қолдарын ырғайды
Рефлексия лық-түзетуші-лік	**Балаларға тыйым сөздер, мақал-мәтелдер үйрету:** -Нан қиқымын шашпа, қалдығын тастама -Нанды бір қолмен үзбе, -Нан бар жерде Әнде бар -Ас атасы-нан; **Дид/қ ойын: «Кім не істеді?»** **Шарты:** Өздері таңдап алған суретте мамандық иелері не істейтіндігін айтады. -Балаларға қорытынды сұрақтар қою. Алғыс айту, Көңілді смайликтер тарату.	-Балалар қайталайды; Диқаншы-егін егеді; Тракторшы-жер жыртады; Наубайшы-нан пісіреді; Диірменші-ұн тартады.

Күтілетін нәтиже:
Біледі: Балалар үлкендердің еңбегін бағалай біледі;
Нанның қандай еңбекпен келетіндігін біледі;
Жасай алады: Балалар дидак/қ ойынды өз ережесі бойынша ойнай алады;
Орталықтармен жұмыс жүргізе отырып, тақырыпты түсінеді;

№01 (96) 2022 жыл

РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ӘДІСТЕМЕЛІК ЖУРНАЛ

ТАҒЫЛЫМ

РЕСПУБЛИКАНСКИЙ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКИЙ ЖУРНАЛ

БУХИНА АСЕМ АМАНГЕЛЬДИНОВА,
ҮЗДІК МАҚАЛА ЖЕҢІМПАЗЫ
АҚМОЛА ОБЛЫСЫ, СТЕПНОГОРСК ҚАЛАСЫ

МАЗМҰНЫ

Ольга Мартьянова,
Путешествие в Танцующий мир ... 24

Алтынкул Алимбетова,
Шарларды жинау. Шарды үрлеу ойын жаттығуы ... 26

Жания Отарбаева,
Қуыршақты киіндіреміз ... 27

Елена Мельникова,
Праздник первого концерта ... 28

Айгүл Тапалова,
Сапарғали Бегалин. Есеннің кірпісі ... 31

Эльмира Жолаева,
Тәуелсіздік тұмарым - Мәңгілік ел тұрағым ... 34

Алтын Сейітқазиева,
Ұзын-қысқа. Беттестіру және тұтастыру тәсілдері ... 37

Динара Сыралиева,
Мектеп жасына дейінгі балалардың тілін дамытудың әдістемелік жолдары .. 40

АЛТЫНКУЛ АЛИМБЕТОВА,
«Балдәурен» бөбекжай бақшасының тәрбиешісі
Қызылорда облысы, Қазалы ауданы, Ғ. Мұратбаев ауылы

ШАРЛАРДЫ ЖИНАУ. ШАРДЫ ҮРЛЕУ ОЙЫН ЖАТТЫҒУЫ

Мақсаты:
Балалар шар туралы біледі. Балаларға шарларды жинауды, үрлеуді үйрету.
Қимыл-қозғалысын жақсарту. Дене қимылы бас, көз, қол, аяқ, дененің жұмысын жақсарту. Достық қарым – қатынасқа тәрбиелеу.
Ресурс:
Шарлар, ленталар, жаттығуға қажетті заттар, суреттер, музыкалық аудиотаспалар.
Әдіс-тәсілі: «Денсаулық» технологиясы, түсіндіру, үйрету, сұрақ-жауап.
Пәнаралық байланыс: Сенсорика
Барысы:
Мотивациялық-қозғаушылық
-Балалар қараңдаршы бізде бүгін ерекше күн!
-Бізге қонаққа көптеген апайлар қатысып отыр. Сәлемдесейік.
(Балалар сәлемдеседі)
«Дені саудың жаны сау». Денсаулығымыз мықты болу үшін жаттығулар жасаймыз.
-Балалар, біз күштіміз солай ма? Ендеше денемізді ширату жаттығуын жасайық.
(Балалар музыка ырғағымен жаттығулар жасайды, жаттығулар барысында өткен тақырыпты да орындайды)

Ұйымдастырушылық-ізденістік
-Балалар шеңберге тұрайық. Балалар менің қолымдағы не деп ойлайсыңдар?
Олардың түстері қандай?
(Түсіндіру жұмысы жүргізіледі)

-Ендеше осы шарлармен жұмыс жасайық. Ленталардан аттап өтіп, шарларды жинайық) *(Балалар орындайды)*

-Жарайсыңдар, балалар!

Рефлексиялық-түзетушілік
-Балалар ойын ойнағыларың келе ме?
«Шар үрлеу» ойынын ойнайық!
Шарты: Барлығы ұйымшылдықпен үрлеу арқылы бір бірінің қолдарынан ұстап, ойынды қызығушылықпен ойнайды.

-Балалар бүгін барлығың өте керемет жұмыс жасадыңдар! Менің сендерге тәттілер бар.

(Балалар қуанады)

Күтілетін нәтиже:
Жасайды: Түстерді ажыратуды.
Түсінеді: Қимыл-қозғалыстағыептілік пен үйлесімдік дағдысын.
Қолданады: Шарларды үрлейді. Ленталардан аттап өтеді.